

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku L. S.A. z siedzibą w [...] przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w [...] o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 grudnia 2017 r.,
zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 31 sierpnia 2017 r.

oddala zażalenie i zasądza od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z 31 sierpnia 2017 r. odrzucił skargę kasacyjną Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 30 marca 2017 r. zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w [...] z 1 lutego 2016 r. i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w [...] oraz uznającego za prawidłowe stanowisko zawarte we wniosku spółki L. S.A. z 16 czerwca 2014 r. Spółka, w trybie art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst. Dz.U. z 2013 r., poz. 672 ze zm.), wniosła o wydanie pisemnej interpretacji w przedmiocie

wylączenia z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenia zdrowotne świadczenia w postaci udostępniania samochodów służbowych w celach prywatnych.

Powodem odrzucenia skargi kasacyjnej było ustalenie, że wartość przedmiotu zaskarżenia była niższa niż 10.000 zł. Organ rentowy w skardze kasacyjnej określił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 10.000 zł. W piśmie z 21 lipca 2017 r., wyjaśniając sposób wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, organ rentowy wskazał, że wynika ona z pomnożenia średniej miesięcznej wysokości przychodu pracownika wynikająca z iloczynu 500 km i stawek za 1 km w wysokości 1 zł, zgodnie z wartościami podanymi we wniosku o wydanie pisemnej interpretacji. Pełnomocnik wnioskodawcy, kwestionując wartość przedmiotu zaskarżenia określoną przez skarżącego, wskazał na zastosowanie w tej sprawie reguły wynikającej z postanowienia Sądu Najwyższego z 24 maja 2012 r., II UZ 16/12. Przy zastosowaniu tej reguły wartość przedmiotu zaskarżenia odpowiada wysokości należnych składek od spornych świadczeń i wyniesie 1.972 zł (tj. 164,29 zł - suma składek od przychodu pracownika wyliczonego na kwotę 499 zł, pomnożona przez 12 miesięcy).

Sąd Apelacyjny wskazał, że w rozpoznawanej sprawie została zaskarżona decyzja interpretacyjna, a nie decyzja ustalająca podstawę wymiaru składek. Sąd stwierdził, że sprawa ma charakter sprawy o prawa majątkowe w rozumieniu art. 398² § 1 k.p.c. ze względu na merytoryczną treść decyzji. Sąd ustalił, że płatnik składek wnosił o wylączenie z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne świadczenia w postaci udostępnienia pracownikowi samochodu służbowego pracodawcy do celów prywatnych. Przez decyzję interpretacyjną Spółka chciała uzyskać informację o wymiarze składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotnego, co bezpośrednio jest związane z ustaleniem podstawy wymiaru składek. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko wnioskującej Spółki co do sposobu wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia według różnicy wartości składek uzależnionej od podstawy wymiaru składki. Z tych powodów odrzucił skargę kasacyjną organu rentowego na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego zaskarżył organ rentowy, wnosząc o jego uchylenie w całości i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych. Zarzucono naruszenie art. 398² § 1 k.p.c. i art. 19 § 2 k.p.c.

Skarżący argumentował, że sposób wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, który zaakceptował Sąd Apelacyjny, opierał się na wilczeniu uwzględniającym miesięczny przychód jednego pracownika. Tymczasem Spółka we wniosku z 16 czerwca 2014 r. nie wskazała ilu pracownikom przyzna prawo do korzystania z samochodów służbowych do celów prywatnych, nie wskazała też okresu początkowego oraz granicznego, którego dotyczyły wątpliwości prawne. Skarżący stwierdził, że stan faktyczny przedstawiony we wniosku zasądza się na teraźniejszość oraz na przyszłość. Zdaniem skarżącego absurdem byłoby twierdzenie, że rozwiązanie wskazane we wniosku o wydanie interpretacji miałyby dotyczyć jednego pracownika, a skoro Spółka nie wskazała ilu pracownikom przyzna prawo do korzystania z samochodów służbowych do celów prywatnych, ani nie wskazała okresu początkowego i granicznego, którego dotyczą wątpliwości prawne, wartość przedmiotu zaskarżenia powinna być ustalono w oparciu o przychód wszystkich pracowników zatrudnionych w Spółce – ponieważ wszystkim takim pracownikom może przysługiwać ten przywilej. Zgodnie z danymi organu rentowego Spółka zatrudnia 151 pracowników. Tym samym, według skarżącego, wartość przedmiotu zaskarżenia przy zastosowaniu metodologii zaakceptowanej przez Sąd drugiej instancji może wynieść 297 772 zł (1.972 zł dla 151 pracowników). Skarżący niezależnie od powyższego podtrzymał stanowisko, że sprawa ta nie jest sprawą o należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, ale sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Wnioskodawca w odpowiedzi na zażalenie wniósł o jego oddalenie i zasądzenie od skarżącego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wskazał, że wniosek o wydanie interpretacji w trybie art. 10 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej dotyczył sytuacji przyszłej – we wniosku wskazano, że wnioskodawca zamierza w przyszłości wprowadzić zasady korzystania przez pracowników z samochodów służbowych, w ramach których mieliby prawo korzystania z samochodu służbowego również w celach prywatnych za odpłatności 1,00 zł netto miesięcznie w ramach przyznanego im limitu przebiegu

(500 km). Wnioskodawca podkreślił, że zamierzona regulacja w chwili wniesienia wniosku miała charakter abstrakcyjny w tym sensie, że wnioskodawca nie przesądzał ilu pracowników będzie miało powyższe prawo. Wnioskodawca podniósł, że już przy jednym pracowniku uzyskanie interpretacji było dla niego celowe, niezależnie bowiem od liczby pracowników reguła objęcia ubezpieczeniem społecznym przedmiotowego świadczenia byłaby tożsama. Jednocześnie wnioskodawca podkreślił, że nieprawidłowe jest stanowisko skarżącego, że wartość przedmiotu zaskarżenia powinna być ustalona w oparciu o przychód wszystkich zatrudnionych u wnioskodawcy pracowników i to zatrudnionych w chwili obecnej (nie na moment składania wniosku). Stwierdzenie to jest sprzeczne z doświadczeniem życiowym, jeżeli uwzględnić okoliczność, że wnioskodawca jest spółką produkcyjną i większość jego pracowników jest zatrudniona w ramach procesu produkcji i wykonywanie przez nich obowiązków służbowych nie wymaga przemieszczenia się poza siedzibę zakładu pracy. Wnioskodawca, odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, nie zgodził się również ze stwierdzeniem skarżącego, że sprawa jest sprawą o objęcie ubezpieczeniem społecznym. Wskazał, że przedmiotem niniejszej sprawy jest włączenie określonego świadczenia do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, czyli ustalenie podstawy wymiaru składek.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Uwzględniając podniesione w zażaleniu zarzuty naruszenia art. 398² § 1 k.p.c. oraz art. 19 § 2 k.p.c., na wstępie należy rozstrzygnąć dwa problemy: po pierwsze, czy rozpatrywana sprawa jest sprawą o prawa majątkowe w rozumieniu art. 398² § 1 k.p.c.; po drugie, czy jest sprawą o objęcie ubezpieczeniem społecznym, w której dopuszczalność skargi kasacyjnej nie zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Co do wykładni i zastosowania art. 398² § 1 k.p.c. w sprawach o wydanie pisemnej interpretacji na wniosek złożony w trybie art. 10 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela

stanowisko przyjęte w postanowieniu Sądu Najwyższego z 24 marca 2015 r. w sprawie II UZ 1/15 (LEX nr 1666892), a mianowicie, że sprawa taka jest sprawą o prawa majątkowe w rozumieniu art. 398² § 1 k.p.c., a rozstrzygnięcie, czy jest sprawą o objęcie ubezpieczeniem społecznym powinno zostać dokonane na podstawie treści wniosku przedsiębiorcy występującego o interpretację.

Wobec powyższego, należy dokonać analizy wniosku o wydanie pisemnej interpretacji, na skutek którego organ rentowy wydał decyzję, od której wniesiono odwołanie inicjujące postępowanie sądowe w tej sprawie. We wniosku Spółka sformułowała wątpliwość prawną, czy jako płatnik składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i zdrowotne powinna odprowadzać składki na te ubezpieczenia od wskazanej wartości przychodu, który pracownik uzyskuje w związku z udostępnieniem mu przez Spółkę samochodu służbowego do celów prywatnych. Spółka wyjaśniła, że zamierza wprowadzić zasady korzystania z samochodów służbowych, zgodnie z którymi pracownicy mieliby prawo do korzystania z samochodów służbowych również do celów prywatnych jednakże za określoną odpłatnością w wysokości 1 zł netto. Co więcej, pracownik mógłby wykorzystać samochód służbowy do celów prywatnych na podstawie limitu w wysokości 500 km miesięcznie. Jednocześnie wskazała, że wprowadza zmiany do regulaminów pracy i wynagradzania przewidujące prawo pracodawcy do udostępnienia samochodu służbowego pracownikom do celów prywatnych z odpłatnością niższą niż rynkowa. Z regulacji tych wynika, że różnica między wartością rynkową a odpłatnością za wykorzystywanie pojazdów w celach prywatnych będzie stanowiła częściowo nieodpłatne świadczenia, które będzie przychodem pracownika z tytułu stosunku pracy. Spółka we wniosku wyjaśniła, że wartość korzyści materialnej, którą uzyskuje pracownik z tytułu użytkowania samochodów służbowych w celach prywatnych jest obliczana miesięcznie jako iloczyn przypisanego powyżej wymiaru 500 km i stawki za 1 km określonej w załączniku do regulaminu korzystania z samochodów służbowych i oszacowanego na podstawie rynkowych stawek za wynajem samochodów pomniejszony o kwotę odpłatności uiszczanej przez pracownika i, że kwota ta stanowi przychód dla pracownika podlegający opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Spółka przyjęła stanowisko, że jako płatnik składek nie będzie

zobowiązana do odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne od kwoty przychodu, którą pracownik uzyskuje w związku z udostępnieniem mu samochodu służbowego w celach prywatnych (tj. kwoty przychodu odpowiadająca iloczynowi 500 km i stawek za 1 km oszacowanych w załączniku do regulaminu korzystania z samochodów służbowych na podstawie cen rynkowych wynajmu samochodów pomniejszonego o kwotę odpłatności uiszczonej przez pracownika w wysokości 1 zł). Organ rentowy w decyzji z 22 lipca 2014 r. uznał stanowisko Spółki za nieprawidłowe, stwierdzając, że wartość świadczenia związanego z udostępnieniem pracownikowi samochodu pracodawcy w celach prywatnych w części finansowanej przez pracodawcę należy uwzględnić w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

Uwzględniając treść wniosku, przedmiotem sporu w tej sprawie jest ustalenie na przyszłość sposobu wyliczenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, odpowiednio ustalenia wysokości podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia i wysokości składek w zależności tego, czy w podstawie wymiaru składek uwzględnia się świadczenie pracownika w postaci udostępnienia mu samochodu służbowego w celach prywatnych w zakresie, w jakim korzystanie z samochodu finansuje pracodawca. Oznacza to, że niniejsza sprawa nie jest sprawą o objęcie ubezpieczeniem społecznym w rozumieniu art. 398² § 1 k.p.c. (por. przykładowo postanowienie SN z 17 lipca 2009 r., I UZ 22/09, OSNP 2011 nr 5-6, poz. 88; postanowienie SN z 20 sierpnia 2014 r., I UZ 11/14, LEX nr 1504749). Tym samym dopuszczalność skargi kasacyjnej w tej sprawie zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Stwierdzenie to oznacza konieczność zweryfikowania wartości przedmiotu zaskarżenia i ustalenia, czy jest ona niższa niż 10.000 zł. W tym celu należy odwołać się do utrwalonego w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiska, zgodnie z którym wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne równa jest różnicy między wysokością składki wskazywaną przez ubezpieczonego i należną (por. postanowienie SN z 24 maja 2012 r., II UZ 16/12, LEX 1222163; postanowienie SN z 29 października 2014 r., II UZ 44/14, LEX nr 1551902).

W uzasadnieniu zażalenia skarżący wskazał, że jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia ma być liczona jako różnica w wysokości składek należnych od spornych świadczeń, to powinna być liczona przy uwzględnieniu wszystkich zatrudnionych przez Spółkę pracowników. Zdaniem skarżącego absurdalnym jest przyjęcie, że postulowane przez Spółkę rozwiązanie miałoby dotyczyć jednego pracownika. Ponadto, że proponowane przez Spółkę rozwiązanie potencjalnie może zostać zastosowane do wszystkich zatrudnianych przez nią pracowników w liczbie 151 osób. Zestawiając stanowisko skarżącego z treścią wniosku o wydanie pisemnej interpretacji, stanowisko skarżącego nie ma uzasadnienia w treści wniosku o wydanie pisemnej interpretacji. Z wniosku jednoznacznie wynika, że wątpliwości prawne wnioskodawcy dotyczą rozwiązania, które zamierza wprowadzić w zakładzie pracy (zdarzenie przyszłe). Przy takim sformułowaniu wniosku rozstrzygnięcie wątpliwości prawnych nie zależy od sprecyzowania liczby pracowników, wobec których wnioskodawca zamierza zastosować proponowane rozwiązanie. Potwierdza to zresztą postępowanie organu rentowego, który wydał decyzję pomimo braku we wniosku danych co do liczby pracowników, którym pracodawca zamierza udostępnić samochody służbowe w celach prywatnych na zasadach opisanych we wniosku. W tym miejscu warto podkreślić, że „zakres i przedmiot sprawy o udzielenie pisemnej interpretacji przepisów prawa konstytuuje treść wniosku wszczynającego postępowanie, a rolą organu prowadzącego to postępowanie jest ocena stanowiska strony w spornej kwestii [...]. Istotą tego postępowania jest uzyskanie przez stronę wyjaśnienia treści przepisów prawa i ich zastosowania w odniesieniu do indywidualnej sytuacji wskazanej we wniosku. Organ wydający decyzję nie może więc ingerować w stan faktyczny opisany we wniosku, podważać go, uzupełniać czy zmieniać w oparciu o inne źródła lub wiedzę znaną mu z urzędu.” (por. uzasadnienie postanowienia SN z 18 września 2014 r., III UK 122/13, LEX nr 1521319). Uzupełnienie sytuacji faktycznej opisanej we wniosku o wydanie pisemnej interpretacji przepisów prawa przez organ rentowy jedynie w celu uzyskania wyższej wartości przedmiotu zaskarżenia stoi w oczywistej sprzeczności z przedstawioną powyżej istotą postępowania w sprawie o udzielenie pisemnej interpretacji przepisów prawa.

Mając zatem na względzie przedmiot sporu w tej sprawie, w ocenie Sądu Najwyższego nie ma argumentów prawnych przemawiających za uwzględnieniem przy ustalaniu wartości przedmiotu zaskarżania hipotetycznego przychodu wszystkich pracowników zatrudnionych przez wnioskodawcę.

Z tych powodów, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c., a także § 10 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat od czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

kc